

УДК 336.1.02-0.49.5(477)

Мунько Анна

ORCID iD 0000-0001-6651-9970

e-mail: munkoann@gmail.com

РОЗВИТОК МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ДЕРЖАВИ

[https://doi.org/10.33269/2618-0065-2024-2\(16\)-45-59](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2024-2(16)-45-59)

Анотація. Розглянуто питання формування та розвитку методології, яка допоможе забезпечити розв'язання завдань щодо дослідження проблеми теорії й практики публічного управління фінансово-економічною безпекою держави, зокрема підбір методів, способів та інструментів організації наукового пошуку. Проаналізовано базові положення методології публічного управління як основи вивчення фінансово-економічної безпеки держави. Обґрунтовано застосування ризико орієнтованого підходу як засадничого для подальшого методологування. Із урахуванням положень Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року формується перелік ризиків фінансово-економічної безпеки, який доповнюється групами ризиків, пов'язаних із повномасштабним вторгненням РФ і з фінансово-економічною безпекою територіальних громад, а отже, з діяльністю органів місцевого самоврядування. Серед основних ризиків: війна, втрата територій, корупція, зовнішня ресурсна залежність, дефіцит державного бюджету, брак довгострокового бюджетного планування, зниження економічної активності, монополізація внутрішнього ринку, низька ефективність діяльності органів місцевого самоврядування у фінансово-економічній сфері, міграція, втрати економічного потенціалу, зниження кредитних рейтингів, імпортозалежність, зниження інноваційної активності, тінізація економіки, неясне управління активами, що перебувають у власності громади, порушення внутрішніх логістичних зв'язків, деіндустріалізація економіки, провадження політики «сировинного приросту», брак ресурсів для повоєнного відновлення України, уповільнення розвитку світової економіки та інші. Здійснено пошук методів систематизації та аналізу наведених ризиків через визначення критеріїв їх класифікації. Пропонується застосування матричного моделювання для розвитку методології дослідження. Завдяки побудові матриці ризиків визначається їх пріоритетність, вони розподіляються за ймовірністю настання та рівнем наслідків впливу від реалізації кожного з них.

Ключові слова: публічне управління, фінансово-економічна безпека держави, методологія, ризико орієнтований підхід, матриця ризиків, воєнний стан, повоєнне відновлення.

Постановка проблеми. Сьогодні безпекові питання стають пріоритетними в усіх сферах суспільної діяльності та публічного управління.

Навіть у відносно стабільних умовах суперечності інтересів особи та держави негативно впливають на функціонування суспільних відносин, підривають авторитет органів управління, зокрема послаблюючи її фінансово-економічну безпеку [1, с. 259]. Особливо актуальними ці проблеми є для сучасної України.

Що ж до фінансово-економічної безпеки, звертаємось до оцінок потреби України на відновлення та відбудову, що лише за рік повномасштабної війни становлять 411 млрд дол. США, у понад 2 рази перевищуючи показник ВВП України [2, с. 28]. Отже, розуміємо, наскільки кричною є увага до ризиків, настання яких послаблює або зовсім порушує фінансово-економічну безпеку країни.

Дослідження будь-якого об'єкта потребує розроблення та удосконалення відповідної методології, підбору методів, інструментів, способів і засобів. Постановка проблеми методологічного забезпечення публічного управління фінансово-економічною безпекою охоплює широкий спектр теоретичних і практичних проблемних питань. Високий ступінь імовірності ризиків, їх різноманітність та складність з огляду на повномасштабне вторгнення РФ, перманентну кризу національної економіки та нестабільність світової економіки, поглиблення залежності від зовнішнього фінансового ресурсу визначають напрями наукового пошуку розв'язання нагальних проблем відновлення, реконструкції та подальшого сталого розвитку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У виданні «Енциклопедія державного управління» є визначення методології державного управління як «системи способів організації та здійснення пізнавальної й практичної діяльності у сфері державного управління, що включає підсистему способів досліджень (понять, принципів, підходів, методів, норм, парадигм тощо) у сфері державного управління та підсистему способів (принципів, підходів, методів, методик, процедур, технологій тощо) державно-управлінської діяльності

[3, с. 346]», що повною мірою відображає наповнення цього наукового явища.

Водночас, як зауважує М. Трещов, мінливість і агресивність зовнішнього середовища, нестійкий стан внутрішнього середовища створюють постійні біфуркації в суспільно-економічному бутті нашої країни та, зокрема, в інститутах публічного управління. Отже, зростає значення застосування методології управління ієрархічними (як публічне управління загалом) та гетерархічними структурами [4, с. 129], ознаки яких містить система фінансово-економічної безпеки держави та громад, на що вказуємо ми.

Класики української науки державного управління В. Бакуменко, Ю. Ковбасюк, А. Михненко, Г. Ситник, Ю. Сурмін, В. Трощинський наголошують, що, розробляючи комплекс заходів щодо забезпечення національної безпеки, необхідно враховувати широкий спектр загроз, що мають властивість синергізму, визначати пріоритетність заходів, здійснювати ретельний аналіз тенденцій розвитку загроз [5, с. 495].

Розглядаючи фінансово-економічну безпеку як вагомий складник безпеки національної, яка постійно піддається впливу численних ризиків, вважаємо, що ризико орієнтований підхід доцільно покласти в основу методології дослідження вказаного об'єкта. Саме ідентифікація ризиків як «характеристики ситуації, яка має невизначеність результату, за наявності небажаних наслідків [3, с. 550]», їх систематизація, класифікація, оцінювання, ранжування та глибокий аналіз причин і наслідків дасть змогу конкретизувати науковий пошук, зосередившись на шляхах протидії та мінімізації попередньо детермінованих ризиків. Усе це формує комплекс управління ризиками на стратегічному рівні публічного управління, що передбачає розроблення та затвердження на законодавчому рівні переліків ризиків і відповідних заходів органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Метою статті є обґрунтування методології, яка сприятиме забезпеченню розв'язання завдань щодо дослідження проблеми теорії та практики публічного управління

фінансово-економічною безпекою держави, включаючи підбір методів, способів, інструментів організації наукового пошуку.

Методи дослідження. Дослідження спирається на наукові принципи об'єктивності та історизму, а також дослідницькі методи, що ґрунтуються на них: інструментальний, аксіологічний, класифікації, статистичного аналізу, емпіричний, особистого спостереження, експертних оцінок тощо. Компаративний метод використали для вивчення методологічних основ у публічному управлінні. Порівняльно-історичний метод дав змогу узагальнити історичну ретроспективу розвитку досліджуваної проблематики. Застосування стратегічного підходу зумовлене необхідністю досягнення очікуваного результату щодо посилення фінансово-економічної безпеки через управління ризиками. Ризико орієнтований підхід та матричне моделювання обґрунтовано як основоположні для дослідження публічного управління фінансово-економічною безпекою.

Виклад основного матеріалу. Ризик національній безпеці (фінансово-економічна безпека є складником безпеки національної, – уточнення автора) – розрахункова кількісна оцінка ймовірного розміру шкоди (збитку) національній безпеці у разі настання небажаної події (виникнення небажаної ситуації): війни, катастрофи, політичної, економічної чи іншої кризи тощо; кількісна оцінка небезпеки національному інтересу, яка є наслідком вказаної події (ситуації) [5, с. 493].

Зауважимо, що в нормативно-правовому полі базовим документом, в якому зафіксовано ключові загрози та виклики фінансово-економічній безпеці, є Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року [6]. Її візьмемо за основу під час визначення кола ризиків фінансово-економічній безпеці держави. Водночас варто зазначити, що сьогодні зміст Стратегії потребує ґрунтовного перегляду та оновлення з огляду на те, що ухвалили її ще у 2020 році та відповідно не врахували змінювані умови за наслідками повномасштабного вторгнення РФ 24.02.2022 року.

Серед складників економічної безпеки визначають фінансову, виробничу, зовнішньоекономічну, інвестиційно-інноваційну та макроекономічну безпеку.

Водночас аналіз документа показав, що загрози за визначеними складниками часто фактично дублюються за основним їх змістом. Отже, спираючись на положення Стратегії, сформуємо перелік ризиків фінансово-економічної безпеки (застосовуємо поняття «фінансово-економічна безпека», наголошуючи на вагомості та специфіці фінансового складника), узагальнивши та доповнивши загрози й виклики відповідно до цього документа довгострокового планування.

Таким чином, до ризиків фінансово-економічної безпеки України належать: брак довгострокового бюджетно-податкового планування та низький рівень середньострокового, неузгодженість пріоритетів розвитку держави та громад із наявним ресурсним забезпеченням, зростаючий дефіцит державного бюджету та державний борг, недостатній рівень фінансової інклюзії, втрата та замороження активів на тимчасово окупованих територіях України, тінізація економіки, «сірий» імпорт та контрабанда, ухилення від оподаткування, перманентні зміни правового регулювання податкової сфери, недостатній розвиток довгострокового кредитування, значна частка непрацюючих кредитів у кредитному портфелі банків, криза системи пенсійного забезпечення, низький рівень ліквідності фондового ринку. Крім того, це стосується: деіндустріалізації економіки, втрати промислового потенціалу, низької ресурсоефективності та високої ресурсоемності виробництва, невідповідності сучасному технологічному розвитку, розриву глобальних виробничих ланцюгів, вразливості об'єктів критичної інфраструктури, відтоку інвестицій, наявності іноземного капіталу у стратегічних галузях економіки, монополізації на внутрішньому ринку, екологічної кризи, відсутності виробництва повного циклу, провадження політики «сировинного приросту» для країн із розвиненими економіками, імпортозалежності. Також ризиками є збільшення кількості протекціоністських заходів з боку іноземних держав щодо українських товарів, нерозвиненість зовнішньоторговельної інфраструктури, брак механізму оцінки (скринінгу) прямих іноземних інвестицій, слабо розвинена інноваційна та дослідницька інфраструктура, недостатне

фінансування наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, недостатній рівень захисту прав власності, відсутність дієвих механізмів протидії несанкціонованому витоку вітчизняних технологічних розробок та інновацій за кордон, корупція, уповільнення розвитку світової економіки, зниження економічної активності в державі, збереження ризиків посилення інфляційних і курсових коливань, значні нерівномірності розподілу доходів населення в регіональному розрізі, трудова та інтелектуальна міграція, високий рівень безробіття та неформальної зайнятості, низькі темпи зростання продуктивності праці.

До узагальнених на основі Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, безумовно, додаємо групу ризиків, пов'язаних із повномасштабним вторгненням РФ в Україну. Війна – найбільш масштабний та всепоглинальний ризик, що зумовлює руйнівні наслідки, зокрема у фінансово-економічному секторі. Втрата територій (іх тимчасова окупація), тотальне руйнування прифронтових територій, виведення з ладу стратегічних активів, інфраструктурних об'єктів, згорання бізнесу, демографічна криза, скорочення обсягів виробництва та експорту; зростання кредиторської та дебіторської заборгованості суб'єктів господарювання, ускладнення економічних процесів через порушення логістичних зв'язків, зниження інвестиційної та інноваційної активності через непрогнозовані ризики втрати вкладених коштів [7, с. 116], постійне зростання ресурсної залежності від зовнішніх партнерів та очевидний брак ресурсів для повоєнного відновлення України – це далеко не вичерпний перелік ризиків фінансово-економічної безпеці в умовах війни.

Також наголошуємо на ризиках, які пов'язані з фінансово-економічною безпекою територіальних громад та відповідно з діяльністю органів місцевого самоврядування. Ця група ризиків часто ігнорується як у теоретичних дослідженнях, так і на практиці, де переважно наголошується на державному рівні та не враховується специфіка локального рівня. Серед них виокремлюємо такі, як: низька ефективність діяльності органу місцевого самоврядування у фінансово-економічній сфері, зниження податкоспроможності території, брак резервів

фінансової стабільності громади, неефективне управління місцевими запозиченнями, низький рівень застосування альтернативних фінансових інструментів для реалізації проєктів розвитку громади, низькі кредитні рейтинги та інвестиційна привабливість територіальних громад, неякісне управління активами, що перебувають у власності громади, нерентабельність та збитковість комунальних підприємств. До цього, безумовно, додаються й ризики, які є безпосередніми наслідками повномасштабного вторгнення, але їх зміст здебільшого корелюється із державним рівнем, тому в рамках мети цієї статті ми не розглядатимемо їх детально.

Розвиток методології дослідження публічного управління фінансово-економічної безпеки з урахування попередньо обґрунтованої нами доцільності базування на ризико орієнтованому підході полягає в пошуку методів систематизації та аналізу визначених ризиків.

Класифікація вже є традиційним та перевіреним методом систематизації елементів об'єкта дослідження, тому його застосуємо насамперед. Для класифікації ризиків фінансово-економічної безпеки доцільно взяти за основу такі ознаки, як:

- за джерелами виникнення – ендегенні (внутрішні) та екзогенні (зовнішні);
- за рівнем впливу – безперервні або дискретні (нерегулярні) [4, с. 290–291];
- за ступенем впливу суб'єктів фінансово-економічних правовідносин – об'єктивні, суб'єктивні [8, с. 781].

Дискретні ризики своєю чергою, адаптуючи дослідження М. Трещова щодо фіскальних ризиків [4, с. 292], доцільно класифікувати за ступенем ймовірності їх настання:

- ймовірні – такі, що можуть реалізуватися в найближчому майбутньому, а отже, очікувана вартість ризику повинна бути передбачена в середньостроковому документі щодо фінансово-економічної безпеки, зокрема й прогнозі бюджету на два наступні за плановим роки;
- малоймовірні – ті, що навряд чи реалізуються в найближчій перспективі, та потребують застосування механізмів страхування, об'єднання ризиків або

інструментів резерву;

– потенційно важливі, але важко передбачувані в певний період часу, як-то системні фінансові кризи або війни, для подолання яких у разі настання потрібен масштабний фінансовий ресурс.

Очевидно, що методу класифікації за певними критеріями недостатньо для повноцінного проведення дослідження, тому додатково вважаємо за доцільне звернутися до матричного моделювання, зокрема для систематизації ризиків через розроблення матриці ризиків.

Матриці як інструмент проведення наукових досліджень в публічному управлінні є доволі поширеними та застосовуються для різних цілей. Наприклад, В. Бакуменко пропонує матрицю станів і тенденцій розвитку соціальної системи як методологічний засіб для оцінки станів і тенденцій розвитку соціальної системи, що базується на застосуванні спеціальної двовимірної матриці. Кожна клітина матриці відображає окремих стан розвитку, якому відповідає певна множина значень основних параметрів (показників) соціальної системи [3, с. 288]. О. Молодцов своєю чергою аргументує важливість дисциплінарної матриці науки державного управління, де виокремлює два структурні елементи: соціальну субматрицю, що вказує на належність спільноти вчених до конкретної науки (дисципліни); методологічну субматрицю як системи певних правил методологування в межах цієї дисципліни, яких дотримується наукова спільнота [9, с. 336]. Матричний метод Р. Ющук також пропонує використовувати для аналізу громадської участі в європейській сучасній практиці публічного управління під час ухвалення рішень за участі різних форм [10, с. 160]. Результатом аналізу цінностей та норм громади, на думку С. Замідри, може стати створення «матриці відповідальності», яка дає змогу розподілити ролі та відповідальності в контексті збереження та розвитку норм та цінностей між різними учасниками процесу управління громадою [11, с. 31]. Тобто стає зрозуміло, що матричний метод може застосовуватися для дослідження різних об'єктів чи явищ, не обмежуючись кількісними показниками.

Матриця ризиків поширилась на сферу публічного

управління з економіки підприємства. Однією з характерних ознак цього методу матричного моделювання, як зауважує Т. Світлична, є динамічний підхід, що дає змогу відслідковувати у динаміці показники фінансового стану підприємства [12, с. 401].

Загалом же матриця ризиків допомагає завдяки графічному зображенню оцінити ймовірність настання потенційного ризику та розробити відповідні стратегії зменшення негативних наслідків цих ризиків. Для створення матриці ризиків або діаграми ризиків необхідно оцінити ймовірність виникнення та ступінь ризику. Потім окремі ризики вводяться в систему координат відповідно до цих значень [13, с. 84].

Ураховуючи усі переваги зазначеного методу, серед яких наголошуємо на можливості поєднання кількісних та якісних, формульних та експертних оцінок, застосуємо його для аналізу ризиків фінансово-економічної безпеки, сформувавши відповідну матрицю (табл. 1).

Зауважимо, що результати розподілу ризиків за ймовірністю та рівнем наслідків впливу базуються на експертній авторській оцінці з урахування статистично-аналітичних даних у відкритих інформаційних джерелах і базах даних. У табл. 1 вибрано 25, на нашу думку, найбільш репрезентативних ризиків фінансово-економічної безпеки України з урахуванням сучасного соціально-економічного та політичного стану. Автори здійснили спробу визначити пріоритетність ризиків, що не менш важливо для майбутнього планування заходів щодо посилення фінансово-економічної безпеки.

Наприклад, ризик настання природної катастрофи є мінімальним і порівняно з іншими ризиками, наведеними в матриці, ймовірно, матиме найменш масштабні наслідки для фінансово-економічної безпеки через одиничність випадку, ліквідація якого передбачатиме одноразове вливання резервних коштів. Втрата незалежності своєю чергою є малоімовірною, однак передбачатиме абсолютну втрату і фінансово-економічної безпеки. Війна з РФ тривалістю вже понад 10 років, повномасштабне вторгнення, бойові дії, що відбуваються, окупація та руйнування територій є безумовними ризиками, які

Науковий вісник: Державне управління. 2024. № 2(16)

спричиняють найбільш масштабні наслідки в усіх сферах та, очевидно, відображаються в більшості аспектів фінансово-економічної безпеки.

Таблиця 1 – Матриця ризиків фінансово-економічної безпеки України (консолідований аналіз 25 вибраних ризиків).

Імовірність настання ризику	5	Зовнішня ресурсна залежність	Дефіцит державного бюджету	Брак довгострокового бюджетного планування	Зниження економічної активності	Війна
	4	Монополізація внутрішнього ринку	Низька ефективність діяльності органів місцевого самоврядування у фінансово-економічній сфері	Міграція	Втрати економічного потенціалу	Корупція
	3	Зниження кредитних рейтингів	Імпортозалежність	Зниження інноваційної активності	Тінізація економіки	Втрата територій
	2	Неякісне управління активами, що перебувають у власності громади	Порушення внутрішніх логістичних зв'язків	Деіндустріалізація економіки	Провадження політики «сировинного приросту»	Брак ресурсів для повоєнного відновлення України
	1	Природна катастрофа	Екологічна криза	Уповільнення розвитку світової економіки	Дефолт	Втрата незалежності
	1	2	3	4	5	
Рівень наслідків впливу ризику						

Джерело: розроблено автором

Водночас втрату територій ми оцінюємо з меншою ймовірністю настання, оскільки сили оборони України тримають позиції. Настання цього ризику зумовлює неповоротні збитки. Що ж до таких ризиків, як посилення фінансової залежності держави та дефіцит державного бюджету, то нині їх імовірність є найвищою (фактичне їх настання). Але йдеться про те, що наявність державного боргу та бюджетного дефіциту не означає, що виникнуть найбільші негативні наслідки. Ці явища притаманні навіть розвиненим країнам у певні періоди та за якісного управління сукупним ресурсним потенціалом можуть навіть трансформуватися у позитивні результати, чим посилять рівень фінансово-економічної безпеки. Це не можна сказати про брак довгострокового бюджетного планування, що неминуче призведе до серйозних порушень у сталому розвитку національної економіки. Звертаємо увагу й на недоліки в діяльності органів місцевого самоврядування у досліджуваній сфері, що за умови наявності частки ефективного управління на локальному рівні матиме не такі тяжкі наслідки, як ризики загальнодержавного характеру.

Застосування матричного методу в методології дослідження публічного управління фінансово-економічною безпекою, на наш погляд, не обмежується лише систематизацією ризиків. До нього ми також звертаємось у рамках практичної реалізації методики оцінювання політики фінансової безпеки територіальних громад, наведеної у наших попередніх дослідженнях. Вона полягає в об'єднанні сукупності фінансово-економічних показників і результатів експертних оцінок у своєрідну матрицю, що дасть змогу обрахувати сумарний рейтинговий показник рівня фінансової безпеки та порівняти з іншими громадами області. Матриця продемонструє наявні та потенційні конкурентні переваги й недоліки роботи органу місцевого самоврядування [14, с. 70].

Висновки та напрями подальших досліджень. Підсумовуючи, можна стверджувати, що розвиток методології дослідження публічного управління фінансово-економічною безпекою поряд із численними класичними загальнонауковими методами необхідно вибудовувати навколо ризику

орієнтованого підходу із застосуванням матричного методу моделювання, як-от матриця ризиків, матриця оцінювання політики фінансової безпеки. Це дасть змогу окреслити генеральну лінію дослідження, а саме – ідентифікацію ризиків і розроблення заходів щодо уникнення (мінімізації) ймовірності їх настання та ліквідації наслідків у разі неминучої їх реалізації. Універсальність матричного методу своєю чергою формуватиме єдину науково-стилістичну картину, що сприятиме кращому розумінню результатів завдяки переважному застосуванню одного методу.

Відтак напрямами досліджень визначаємо побудову розширеної матриці ризиків фінансово-економічної безпеки України на основі класифікації сукупності ризиків за наведеними у цій статті ознаками, деталізації причин їх виникнення та наслідків у разі настання того чи іншого ризику.

Список використаних джерел

1. Kryshchanovych M., Vartsaba V., Kumosenko L., Munko A., Chepets O. Development of public management of financial and economic security in modern conditions. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. № 1(48). P. 258–267. DOI : <https://doi.org/10.55643/fcaptr.1.48.2023.3958>.
2. Трещов М. М. Фінансове забезпечення відновлення та реконструкції України у повоєнний період. *Науковий вісник : Державне управління*. 2023. № 2(14). С. 19–40. DOI : [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2\(14\)-19-40](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2(14)-19-40).
3. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Київ : НАДУ, 2011. Т. 2 : Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. 2011. 692 с.
4. Трещов М. М. Управління ресурсним забезпеченням місцевих бюджетів в умовах децентралізації влади в Україні : дис.... д-ра наук з держ. упр.: 25.00. 04. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. 332 с.
5. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. К. : НАДУ, 2011. Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князев (співголова), І. В. Розпуганко (співголова) та ін. 2011. 748 с.
6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» : Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. *Офіційне інтернет представництво Президента України*. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613> (дата звернення : 15.07.2024).
7. Мунько А. Ю. Загрози фінансово-економічній безпеці держави та громад України : вплив війни. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. 2024. Вип. 39. С. 114–117. URL : <https://doi.org/10.32782/pna2663-5240-2024.39.21> (дата звернення : 15.07.2024).
8. Бюджетна система : підруч. / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ : Центр учбов. літератури ; Тернопіль : Екон. думка, 2012. 871 с.
9. Молодцов О. Дисциплінарна матриця науки державного управління як інструмент методологування. *Координати публічного управління*. 2024. № 1(2). С. 336–362. DOI : <https://doi.org/10.62664/cpa.2024.01.15>.

10. Ющук Р. Тенденції розвитку організаційних форм партисипації в місцевому самоврядуванні. *Публічне управління : концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2024. № 8. С. 157–164. DOI : <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-8-157-164>.
11. Замідра С. В. Механізми публічного управління збереженням та розвитком локальних соціальних цінностей та норм як базових елементів розвитку соціального капіталу громад в умовах відбудови. *Scientific method: reality and future trends of researching : collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IV International Scientific and Theoretical Conference (July 26, 2024, Zagreb)*. Republic of Croatia : International Center of Scientific Research. 2024. С. 30–32.
12. Світлична Т. І. Організаційні аспекти застосування методів матричного моделювання в оцінці економічного ризику діяльності підприємств. *Науково-технічний збірник*. 2010. № 96. С. 398–403.
13. Рудь Н. Використання матриці ризику в управлінні інноваційним проектом. *Економічний форум*. 2022. № 1(3). С. 79–88. DOI : <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-3-10>.
14. Мунько А. Ю. Політика фінансової безпеки територіальних громад: розробка, реалізація, оцінювання. *Таврійський науковий вісник*. 2022. № 1. С. 66–72. DOI : <https://doi.org/10.32851/tmv-pub.2022.1.9>.

References

1. Kryshchanovych, M., Vartsaba, V., Kurnosenko, L., Munko, A., & Chepets O. (2023). Development of public management of financial and economic security in modern conditions. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1(48), 258–267. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.48.2023.3958> [in English].
2. Treshchov, M. M. (2023). Finansove zabezpechennia vidnovlennia ta rekonstruktsii Ukrainy u povoienni period [Financing of recovery and reconstruction of Ukraine during the post-war period]. *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia*, 2(14), 19–40. DOI: [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2\(14\)-19-40](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2(14)-19-40) [in Ukrainian].
3. Surmin, Yu. P., Nadolishnii, P. I. (2011). Metodolohiia derzhavnogo upravlinnia [Methodology of public administration]. *Entsyklopediia derzhavnogo upravlinnia* [Encyclopedia of public administration]. Vol. 2. Kyiv: NADU [in Ukrainian].
4. Treshchov, M. M. (Eds.). (2019). *Upravlinnia resursnym zabezpechenniam mistsevyykh biudzhety v umovakh detsentralizatsii vlady v Ukraini* [Management of local budget resourcing in terms of power decentralization in Ukraine]. (Doctor's thesis). Dnipro [in Ukrainian].
5. Kniaziev, V. M., Rozputenko, I. V. (Eds.). (2011). *Teoria derzhavnogo upravlinnia* [Theory of public administration]. *Entsyklopediia derzhavnogo upravlinnia* [Encyclopedia of public administration]. Vol. 1. Kyiv: NADU [in Ukrainian].
6. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 11 serpnia 2021 roku «Pro Stratehiiu ekonomichnoi bezpeky Ukrainy na period do 2025 roku» [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated August 11, 2021 «On the Strategy of the Economic Security of Ukraine for the period until 2025»]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14.09.2020 r. № 392/2020. *Ofitsiine internet predstavnytstvo Prezidenta Ukrainyve*. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613> [in Ukrainian].
7. Munko, A. Iu. (2024). Zahrozy finansovo-ekonomichnii bezpetsi derzhavy ta hromad Ukrainy: vplyv viiny [Threats to the financial and economic security of the state and Ukraine's communities: war's impact]. *Publichne upravlinnia ta administruvannia v Ukraini*, 39, 114–117. DOI: <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.39.21> [in Ukrainian].
8. Fedosov, V. M., & Yuriy, S. I. (Ed.). (2012). *Biudzhetna sistema* [Budget system]. Kyiv: Tsentr uchbov. Literatury, Ternopil: Ekon. dumka [in Ukrainian].
9. Molodtsov, O. (2024). Dystsyplinarna matrytsia nauky derzhavnogo upravlinnia yak instrument metodolohuvannia [Disciplinary matrix of the science of public administration as a methodology tool]. *Koordynaty publichnogo upravlinnia*, 1(2), 336–362. DOI: <https://doi.org/10.62664/cpa.2024.01.15> [in Ukrainian].
10. Iushchuk, R. (2024). Tendentsii rozvytku orhanizatsiinykh form partysypatsii v mistsevomu samovriaduvanni [Development tendencies of organizational forms participation in local self-government]. *Publichne upravlinnia: kontseptsii, paradyhma, rozvytok, udoskonalennia*, 8, 157–164. DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-8-157-164> [in Ukrainian].

11. Zamidra, S. V. (2024). Mekhanizmy publichnoho upravlinnia zberezhenniam ta rozvytkom lokalnykh sotsialnykh tsinnostei ta norm yak bazovykh elementiv rozvytku sotsialnoho kapitalu hromad v umovakh vidbudovy [Mechanisms of public management of the preservation and development of local social values and norms as basic elements of the development of the social capital of communities in the conditions of reconstruction]. *Scientific method: reality and future trends of researching: proceedings of the IV International Scientific and Theoretical Conference*. Zagreb [in Ukrainian].
12. Svitlychna, T. I. (2010). Orhanizatsiini aspekty zastosuvannya metodiv matrychnoho modeliuvannya v otsynsi ekonomichnoho ryzyku diialnosti pidpriemstv [Organizational aspects of the application of matrix modeling methods in the assessment of the economic risk of enterprises]. *Naukovo-tekhnichnyi zbirnyk*, 96, 398–403. [in Ukrainian].
13. Rud, N. (2022). Vykorystannia matrytsi ryzyku v upravlinni innovatsiynym proiektnom [Use of risk matrix in innovation project management]. *Ekonomichnyi forum*, 1(3), 79–88. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-3-10> [in Ukrainian].
14. Munko, A. (2022). Polityka finansovoi bezpeky terytorialnykh hromad: rozrobka, realizatsiia, otsiniuvannya [Financial security policy of territorial communities: development, implementation, evaluation]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk*, 1, 66–72. DOI: <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2022.1.9> [in Ukrainian].

DEVELOPMENT OF THE RESEARCH METHODOLOGY OF THE PUBLIC MANAGEMENT OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF THE STATE

Munko Anna

Abstract. The article investigates the issue of the formation and development of a methodology that will allow to ensure the solution of the tasks facing the research of the problem of the theory and practice of public management of the financial and economic security of the state, including the selection of methods, methods and tools for the organization of scientific research. The basic provisions of the methodology of public administration in general are analyzed as a basis for further study of the financial and economic security of the state. The use of a risk-oriented approach as the basis for further methodology is substantiated. Taking into account the provisions of the Economic Security Strategy of Ukraine for the period until 2025, a list of financial and economic security risks is formed, which is supplemented by groups of risks associated with a full-scale invasion of the Russian Federation, and with the financial and economic security of territorial communities, and therefore with the activities of local self-government bodies. Among the main risks: war, loss of territories, corruption, external resource dependence, state budget deficit, lack of long-term budget planning, decrease in economic activity, monopolization of the domestic market, low efficiency of local self-government bodies in the financial and economic spheres, migration, loss of economic potential, decrease in credit ratings, import dependence, decrease in innovation activity, tinification of the economy, poor management of assets owned by the community, disruption of internal logistics connections, deindustrialization of the economy, implementation of «the raw material surplus» policy, lack of resources for the post-war recovery of Ukraine, slowdown in the development of the world economy and others The search for methods of systematization and

analysis of the given risks is carried out by determining the criteria for their classification. It is proposed to use matrix modeling for the development of the research methodology. By building a risk matrix, the priority of risks is determined, which are divided according to the probability of occurrence and the level of consequences of the impact from the implementation of each of the risks.

Key words: public administration, financial and economic security of the state, methodology, risk-oriented approach, risk matrix, martial law, post-war recovery.